

ข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๘
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอาภิธรรมมิกะตรี

สอบวันเสาร์ที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

๑. ก. จงแสดงคำประณามและปฏิกุญญาของพระอนุรุธาจารย์ทั้งบาลี และคำแปล
ข. สัทธรรมมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ให้แสดงความหมายด้วย ?
๒. ให้แสดงความหมายข้อจิตดังต่อไปนี้
ก. กามาวจรจิต ข. อกุศลจิต
ค. อโสมณจิต ง. รูปาวจรจิต จ. มหัคคตจิต ?
๓. จงแสดงบาลีและคำแปลในจิตดังต่อไปนี้
ก. โลภมูลจิตดวงที่ ๑ กับดวงที่ ๓ ข. อเหตุกกริยาจิต ๓
ค. มหาวิปากจิตดวงที่ ๒ กับดวงที่ ๗ ง. ปฐมณานจิต ๓
๔. ให้จำแนกจิต ๑๒๑ ดวง มาโดยชาติเภทนัย และ เวทนาเภทนัย ? มาโดยละเอียด
๕. ให้แสดงลักษณะ ๔ ประการของเจตสิก และยกหลักฐานบาลีด้วย (ไม่ต้องแปล)
๖. จงแสดงสัมปโยคนัย ในเจตสิกดังต่อไปนี้ ว่ามีจิตประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง
วิตก อธิโมกข์ ปิตี ฉันทะ โมหะ โลภะ โทสะ สติ สัมมาสัมมัตตะ กรุณา ?
๗. จงแสดงสังคหนัย ในจิตดังต่อไปนี้
ก. โลภมูลจิตดวงที่ ๒ และดวงที่ ๘ ข. โทสมูลจิตดวงที่ ๒ ค. โมหมูลจิตดวงที่ ๑
ง. มหาวิปากจิตดวงที่ ๒ จ. ปฐมณานจิต ๓ ฉ. ปฐมณานจิต ๘
ช. ปฐมณานจิต ๑๑
๘. ให้บอกความหมาย พร้อมองค์ธรรมของรูปดังต่อไปนี้
ก. อัชฌัตติกรูป ข. ทวารรูป ค. อินทริยรูป ง. โอฬาริกรูป
จ. อุปาทินรูป ฉ. อวินิพโคกรูป ช. กัมมชรูป ซ. จิตตชรูป
๙. ก. รูปที่เกิดอยู่ในอสังขยีสัตตพรหมนั้นมีกี่สมุฏฐาน รูปที่เกิดในมนุषยมีกี่สมุฏฐาน คืออะไรบ้าง ?
ข. กำเนิดของสัตว์มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ?
ค. สัตว์ที่เกิดขึ้นโตที่เดียวโดยแน่นอน มีกี่จำพวก คืออะไรบ้าง ?
๑๐. ก. ให้แสดงความแตกต่างกันระหว่างสุปาติเสสนิพพาน กับ อนุปาติเสสนิพพาน
และจงจำแนกนิพพานทั้ง ๒ อย่างนี้โดยบุคคล ?
ข. ให้แสดงความหมายใน ทิฏฐธัมมนิพพาน และสัมปรายิกนิพพาน

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อสอบสัมภาษณ์พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๘
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอภิธรรมิกะตรี

สอบวันอาทิตย์ที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๕ ข้อ

๒๕ คะแนน

เวลา ๑๕ นาที

๑. จงแสดงธรรมชาติของจิต เจตสิก รูป นิพพาน ไม่ต้องอธิบาย แต่ต้องบอกบาลีโดยเฉพาะ

ตอบ จิต ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ (อารมณ์วิชานนลกขณ)
เจตสิก ธรรมชาติที่อาศัยจิตเกิด (จิตตนิสสิตลกขณ)
รูป ธรรมชาติที่มีการผันแปรเปลี่ยนแปลงสลายไป (รูปปนลกขณ)
นิพพาน ธรรมชาติที่สงบจากรูปนามขันธ ๕ (สนตลกขณ)

๒ จิตมีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง พร้อมทั้งยกหลักฐานบาลีขึ้นแสดงด้วย ?

ตอบ จิตมี ๔ ประเภทคือ กามาวจรจิต รูปาวจรจิต อรูปาวจรจิต โลกุตตรจิต
ดังมีหลักฐานบาลีแสดงว่า

ตตถ จิตตํ ตาว จตฺตพฺพิ ๒ โหติ กามาวจรํ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ โลกุตตรเจติ

๓. ก. ในโทสมูลจิตดวงที่ ๒ มีเจตสิกประกอบ ๒๒ ดวงนั้น เป็นอนิยตโยคีเจตสิกเท่าไร เป็นนิยตโยคีเจตสิกเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ข. เจตสิกที่ประกอบกับโลกียจิตได้ทั้งหมดนั้น มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. เป็นอนิยตโยคีเจตสิก ๕ ดวงคือ อิสสา มัจฉริยะ กุกกุจจะ ถีนะ มัทธะ
เป็นนิยตโยคีเจตสิก ๑๗ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เวณปิติ), โมจตุก ๔ โทสเจตสิก ๑
ข. มีจำนวน ๗ ดวงคือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

๔. ให้แสดงคาถารูปปรมัตถ์ พร้อมคำแปล

ตอบ สมุทเทสา วิภาคา จ สมุฏฐานา กลาปโต
ปวตติกกมโตเจติ ปณฺจธา ตตถ สงคโ

การแสดงสงเคราะห์รูปในรูปปริจเฉทนี้ พระอนุรุทธาจารย์แสดงเป็น ๕ นัยคือ

๑. รูปสมุทเทสนัย การแสดงรูปโดยสังเขป
๒. รูปวิภาคนัย การจำแนกรูปโดยพิสดาร
๓. รูปสมุฏฐานนัย การแสดงสมุฏฐานของรูป
๔. รูปกลาปนัย การแสดงรูปที่เกิดขึ้นเป็นหมวด ๆ
๕. รูปปวัตติกมนัย การแสดงความเกิดขึ้นพร้อมด้วยความดับของรูปตามลำดับ

๕. ให้แปลความหมายในคำดังต่อไปนี้ โดยสังเขป

บท	อจุต	อจนต	อสงขต	อนุตตร
ตอบ	แปลความหมายในคำดังต่อไปนี้ คือ			
บท	แปลว่า	ส่วนหนึ่ง		
อจุต	แปลว่า	ธรรมที่ไม่ตาย		
อจนต	แปลว่า	ธรรมที่ก้าวล่วงขันธ ๕ ที่เป็นอดีตและอนาคต		
อสงขต	แปลว่า	ธรรมที่ไม่ถูกปรุงแต่งด้วยปัจจัย ๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง		
อนุตตร	แปลว่า	ธรรมที่ประเสริฐ		

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เฉลยข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๘
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น จุฬอภิธรรมิกะตรี

สอบวันเสาร์ที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๑๐ ข้อ

รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

๑. ก. จงแสดงคำประณามและปฏิกุญญาของพระอนุรุธาจารย์ทั้งบาลี และคำแปล
ข. สัทธรรมมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ให้แสดงความหมายด้วย ?

ตอบ ก. แสดงคำประณามและปฏิกุญญาของพระอนุรุธาจารย์

สมมาสมพุทฺธมตฺถํ

สสทฺธมมคณฺตุตมํ

อภิวาทิยา ภาสิสฺสํ

อภิธมฺมตถสํคหํ

ข้าพระพุทธเจ้า (พระอนุรุธาจารย์) ขอนอบน้อมถวายอภิวันทนาการแด่พระพุทธองค์ผู้ตรัสรู้เญยธรรมทั้งหลายเอง ไม่มีผู้เปรียบปาน พร้อมด้วยพระสัทธรรมและคณะพระอริยสงฆ์เจ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้อุ้มแล้ว จักแต่งคัมภีร์ที่มีนามว่า อภิธัมมัตถสังคหะ ต่อไป

ข. สัทธรรมมี ๓ อย่าง คือ

๑. ปริยัติสัทธรรม ได้แก่ พระบาลี และอรรถกถา

๒. ปฏิบัติสัทธรรม ได้แก่ การรักษาศีล การถืออุตุงค์ การเจริญสมณกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน

๓. ปฏิเวธสัทธรรม ได้แก่ มรรค ผล นิพพาน ฌาน อภิญญา

๒. ให้แสดงความหมายชื่อจิตดังต่อไปนี้

ก. กามาวจรจิต ข. อกุศลจิต

ค. อโสมณจิต

ง. รูปาวจรจิต

จ. มหัคคตจิต ?

ตอบ ก. กามาวจรจิต หมายความว่า จิตที่ท่องเที่ยวเกิดอยู่ในภุมิ อันเป็นที่เกิดแห่งวัตถุกาม และกิลเลส กามเป็นส่วนมาก

ข. อกุศลจิต หมายความว่า จิตที่มีโทษ และให้ผลตรงกันข้ามกับกุศลจิต หรือเป็นจิตที่ประกอบกับ อกุศลเจตสิก

ค. อโสมณจิต หมายความว่า จิตที่นอกจากโสมณจิตที่เป็นจิตสวยงาม หรือเป็นจิตที่ไม่ได้เกิด พร้อมกันกับโสมณเจตสิก

ง. รูปาวจรจิต หมายความว่า จิตทั้ง ๑๕ ดวงนี้ ท่องเที่ยวเกิดอยู่ในภุมิอันเป็นที่เกิดแห่งวัตถุรูป และกิลเลสรูปเป็นส่วนมาก

จ. มหัคคตจิต หมายความว่า จิตที่เข้าถึงความเป็นใหญ่ และประเสริฐ

๓. จงแสดงบาลีและคำแปลในจิตดังต่อไปนี้

ก. โลภมูลจิตดวงที่ ๑ กับดวงที่ ๓

ข. อเหตุกกริยาจิต ๓

ค. มหาวีปากจิตดวงที่ ๒ กับดวงที่ ๗

ง. ปฐมฌานจิต ๓

ตอบ แสดงบาลีคำแปลในจิตดังต่อไปนี้

ก. โลภมูลจิตดวงที่ ๑ โสมนสฺสสหคตํ ภิภูจฺจิตฺตสมฺปยุตฺตํ อสงฺขาริกํ

จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยความเห็นผิด

โลภมูลจิตดวงที่ ๓ โสมนัสสสหคต ทัณฺณจิตวิปยุตฺต อสงฺขาริก

จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

ข. อเหตุกกริยาจิต ๓ ดวงคือ

๑. อุเปกขาสหคต ปญฺจทวาราวชฺชนจิตตํ

จิตที่พิจารณาอารมณ์ทางปัญจทวารที่ดีและไม่ดี เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉยๆ

๒. อุเปกขาสหคต มโนทวาราวชฺชนจิตตํ

จิตที่พิจารณาอารมณ์ทางมโนทวารที่ดีและไม่ดี เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉยๆ

๓. โสมนัสสสหคต หสิตุปฺปาทจิตตํ

จิตที่ทำให้เกิดการยิ้มของพระอรหันต์ เกิดขึ้นพร้อมด้วยความดีใจ

ค. มหาวิปากจิตดวงที่ ๒ โสมนัสสสหคต ญาณสมฺปยุตฺตํ สสงฺขาริก

จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

มหาวิปากจิตดวงที่ ๗ อุเปกขาสหคต ญาณวิปยุตฺตํ อสงฺขาริก

จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉยๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ง. ปฐมฉานจิต ๓ วิตกฺกวิจารณ์ปิตฺตสุเขกคฺคตาสทิตํ ปฐมฉาน กุสลจิตตํ วิปากจิตตํ กรียจิตตํ

ปฐมฉานกุสลจิต ๑ วิปากจิต ๑ กรียจิต ๑ ที่เกิดพร้อมด้วยองค์ฉาน ๕ คือ วิตก วิจารณ์ ปิตติ สุข เอกัคคตา

๔. ให้จำแนกจิต ๑๒๑ ดวง มาโดยชาติเภทนัย และ เวทนาเภทนัย ? มาโดยละเอียด

ตอบ จำแนกจิต ๑๒๑ โดยชาติเภทนัย มี ๔ ชาติ คือ

๑. จิตที่เป็นอกุศลชาติ มี ๑๒ ดวงคือ

โลภมูลจิต ๘ โทสมูลจิต ๒ โมหมูลจิต ๒

๒. จิตที่เป็นกุศลชาติ มี ๓๗ ดวงคือ

มหากุศลจิต ๘ รูปาวจรกุศลจิต ๕ อรูปาวจรกุศลจิต ๔ มรรคจิต ๒๐

๓. จิตที่เป็นวิปากชาติ มี ๕๒ ดวงคือ

อกุศลวิปากจิต ๗ อเหตุกกุศลวิปากจิต ๘ มหาวิปากจิต ๘ รูปาวจรวิปากจิต ๕ อรูปาวจรวิปากจิตจิต ๔ ผลจิต ๒๐

๔. จิตที่เป็นกริยาชาติ มี ๒๐ ดวงคือ

อเหตุกกริยาจิต ๓ มหากริยาจิต ๘ รูปาวจรกริยาจิต ๕ อรูปาวจรกริยาจิต ๔

โดยเวทนาเภทนัย มี ๕ คือ

๑. สุขเวทนามี ๑ ดวงคือ สุขสหคตกายวิญญานจิต ๑

๒. ทุกขเวทนามี ๑ ดวงคือ ทุกขสหคตกายวิญญานจิต ๑

๓. โสมนัสเวทนามี ๖๒ ดวงคือ

โลภมูลโสมนัส ๔ โสมนัสสันตிரณจิต ๑ หสิตุปฺปาทจิต ๑

มหากุศลโสมนัส ๔ มหาวิปากโสมนัส ๔ มหากริยาจิตโสมนัส ๔

ปฐมฉานจิต ๑๑ ทุตติยฉานจิต ๑๑ ตติยฉานจิต ๑๑ จตุตถฉานจิต ๑๑

๔. โทมนัสเวทนามี ๒ ดวงคือ โทสมูลจิต ๒

๕. อุเบกขาเวทนามี ๕๕ ดวงคือ

โลภมูลอุเบกขา ๔ โมหมูลจิต ๒ อเหตุกอุเบกขา ๑๔

มหากุศลอุเบกขา ๔ มหาวิปากอุเบกขา ๔ มหากริยาอุเบกขา ๔ ปญฺจฉานจิต ๒๓

๕. ให้แสดงลักษณะ ๔ ประการของเจตสิก และยกหลักฐานบาลีด้วย (ไม่ต้องแปล)

ตอบ แสดงลักษณะ ๔ ประการของเจตสิก

๑. เอกุปปาพะ เจตสิกนี้เกิดพร้อมกับจิตเสมอ หมายความว่า เมื่อจิตเกิดเจตสิกก็เกิดขึ้นด้วยกัน จะว่าจิตเกิดก่อนเจตสิกเกิดทีหลัง หรือ เจตสิกเกิดก่อน จิตเกิดทีหลังนั้นไม่ได้

๒. เอกนิโรธะ ในทำนองเดียวกันนั้นเมื่อจิตดับ เจตสิกก็ดับด้วย ไม่มีใครดับก่อน หรือ ดับทีหลัง

๓. เอกาลัมพะ อะรณฺหํที่เจตสิกเข้าไปรับอยู่นั้นก็เป็นอารณฺหํเดียวกันกับที่จิตเข้าไปรับ เช่น จิตรับอารณฺสีขาว เจตสิกก็รับสีขาวด้วย จิตรับอารณฺสีดำ เจตสิกก็รับสีดำด้วยดังนี้ เป็นต้น

๔. เอกวัตถุกะ ที่อาศัยเกิดของเจตสิกก็เป็นเช่นเดียวกันกับที่อาศัยเกิดของจิต เช่น จิตอาศัยตาเกิด เจตสิกก็อาศัยตาเกิดด้วย จิตอาศัยหูเกิด เจตสิกก็อาศัยหูเกิดด้วย จิตอาศัยหัวใจเกิด เจตสิกก็อาศัยหัวใจเกิดด้วย ดังนี้
ดังมีหลักฐานแสดงว่า

เอกุปปาพนิโรธา จ เอกาลมพณวตถุกา

เจโตยุตฺตา ทวิปญฺญาส ธมฺมา เจตสิกามตา

๖. จงแสดงสัมปโยคนี้ ในเจตสิกดังต่อไปนี้ ว่ามีจิตประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?

วิตก อธิโมกข์ ปิตี ฉันทะ โมหะ โลภะ โทสะ สติ สัมมากัมมันตะ กรุณา ?

ตอบ วิตก ประกอบได้ในจิต ๕๕ ดวงคือ กามจิต ๔๔ (เว้นทวิปญฺจวิญญูณจิต ๑๐) ปฐมฌานจิต ๑๑

อธิโมกข์ ประกอบได้ในจิต ๑๑๐ ดวงคือ กามจิต ๔๓ (เว้นทวิปญฺจวิญญูณจิต ๑๐) วิจิกิจฉา-
สัมปยุตตจิต ๑) มหัคคตจิต ๒๗ โลกุตตรจิต ๔๐

ปิตี ประกอบได้ในจิต ๕๑ ดวงคือ กามโสภณัสสหคตจิต ๑๘ ปฐมฌานจิต ๑๑

หุติยฌานจิต ๑๑ ตติยฌานจิต ๑๑

ฉันทะ ประกอบได้ในจิต ๑๐๑ ดวงคือ กามจิต ๓๔ (เว้นโมหมูลจิต ๒) อเหตุกจิต ๑๘)

มหัคคตจิต ๒๗ โลกุตตรจิต ๔๐

โมหะ ประกอบได้ในอกุศลจิต ๑๒ ทั้งหมด

โลภะ ประกอบได้ในโลภมูลจิต ๘

โทสะ ประกอบได้ในโทสมูลจิต ๒

สติ ประกอบได้ในโสภณจิตทั้งหมด ๕๙ หรือ ๙๑ ดวง

สัมมากัมมันตะ ประกอบได้ในจิต ๑๖ หรือ ๔๘ ดวงคือ มหากุศลจิต ๘ โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐

กรุณา ประกอบได้ในจิต ๒๘ ดวงคือ มหากุศลจิต ๘ มหากริยาจิต ๘ รูปาวจรจิต ๑๒

(เว้นปัญจมฌานจิต ๓)

๗. จงแสดงสังคหนี้ ในจิตดังต่อไปนี้

ก. โภสมูลจิตดวงที่ ๒ และดวงที่ ๘ ข. โทสมูลจิตดวงที่ ๒ ค. โมหมูลจิตดวงที่ ๑

ง. มหาวิปากจิตดวงที่ ๒

จ. ปฐมฌานจิต ๓

ฉ. ปฐมฌานจิต ๘

ช. ปฐมฌานจิต ๑๑

ตอบ แสดงสังคหนี้ในจิตดังต่อไปนี้

ก. โภสมูลจิตดวงที่ ๒ มีเจตสิกประกอบได้ ๒๑ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โมจตุก ๔ โลก ทิฏฐิ ถิทุก ๒
ดวงที่ ๘ มีเจตสิกประกอบได้ ๒๐ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปิตี) โมจตุก ๔ โลก มานะ ถิทุก ๒

ข. โทสมูลจิตดวงที่ ๒ มีเจตสิกประกอบได้ ๒๒ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปิตี) โมจตุก ๔
โทจตุก ๔ ถิทุก ๒

ค. โมหมูลจิตดวงที่ ๑ มีเจตสิกประกอบได้ ๑๕ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น อธิโมกข์, ปิตี, ฉันทะ)
โโมจตุก ๔ วิจิกิจฉา ๑

ง. มหาวิปากจิตดวงที่ ๒ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๓ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙
ปัญญาเจตสิก ๑

จ. ปฐมฌานจิต ๓ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๕ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

ฉ. ปฐมณานจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๖ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

ช. ปฐมณานจิต ๑๑ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๘ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โสภณเจตสิก ๒๕

๘. ให้ออกความหมาย พร้อมองค์ธรรมของรูปดังต่อไปนี้

ก. อัชฌัตติกรูป	ข. ทวารรูป	ค. อินทริยรูป	ง. โอฬาริกรูป
จ. อุปาทินนรูป	ฉ. อวินิพโกครูป	ช. กัมมชรูป	ซ. จิตตชรูป

ตอบ ก. อัชฌัตติกรูป คือรูปภายใน มี ๕ ได้แก่ ปสาทรูป ๕
ข. ทวารรูป คือรูปที่เป็นเหตุแห่งการเกิดขึ้นของปัญจทวารวิธิจิต และกายกรรมวจีกรรม มี ๗ ได้แก่ ปสาทรูป ๕ วิญญูติรูป ๒
ค. อินทริยรูป คือรูปที่เป็นใหญ่เป็นผู้ปกครองในการเห็นเป็นต้นมี ๘ ได้แก่ ปสาทรูป ๕ ภาวรูป ๒ ชีวีตรูป ๑
ง. โอฬาริกรูป คือรูปหยาบ หมายถึงรูปที่ปรากฏชัด มี ๑๒ ได้แก่ ปสาทรูป ๕ วิสยรูป ๗
จ. อุปาทินนรูป คือรูปที่เกิดจากอกุศลกรรมและโลกียกุศลกรรม มี ๑๘ ได้แก่ กัมมชรูป ๑๘
ฉ. อวินิพโกครูป คือรูปที่แยกกันไม่ได้ มี ๘ ได้แก่ มหาภูตรูป ๔ รูปารมณ คันถารมณ รสารมณ อาหาระ
ช. กัมมชรูป คือรูปที่เกิดจากกรรม มี ๑๘ ได้แก่ ปสาทรูป ๕ ภาวรูป ๒ ทหรูป ๑ ชีวีตรูป ๑
อวินิพโกครูป ๘ ปริจเฉทรูป ๑
ซ. จิตตชรูป คือรูปที่เกิดจากจิต มี ๑๕ ได้แก่ วิญญูติรูป ๒ สัทธารมณ ๑ วิการรูป ๓ อวินิพโกครูป ๘ ปริจเฉทรูป ๑

- ๙. ก. รูปที่เกิดอยู่ในอสังขยีสัตตพรหมนั้นมีกี่สมุฏฐาน รูปที่เกิดในมนุษย์มีกี่สมุฏฐาน คืออะไรบ้าง ?**
ข. กำเนิดของสัตว์มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ?
ค. สัตว์ที่เกิดขึ้นโตที่เดียวโดยแน่นอน มีกี่จำพวก คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. รูปที่เกิดอยู่ในอสังขยีสัตตพรหมนั้นมี ๒ สมุฏฐาน คือ กัมมชรูป อุตฺตรรูป
รูปที่เกิดอยู่ในมนุษย์ มี ๔ สมุฏฐาน คือ กัมมชรูป จิตตชรูป อุตฺตรรูป อาหารชรูป
ข. กำเนิดของสัตว์ มี ๔ อย่างคือ

๑. สังเสทชะกำเนิด หมายถึง เกิดในที่ที่มียางเหนียว
๒. โอปปาติกะกำเนิด หมายถึง เกิดผุดขึ้นโตทันที คล้ายกับว่าตกลงมาจากที่สูง
๓. อัณฑชะกำเนิด หมายถึง เกิดในฟอง
๔. ชลาพุชะกำเนิด หมายถึง เกิดในมดลูก

ค. สัตว์ที่เกิดขึ้นโตที่เดียวโดยแน่นอนมี ๒๔ จำพวกคือ

สัตว์นรก ๑
นิชฌามัตถนิกเปรต ๑
เทวดาที่อยู่ในชั้นจาตุมหาราชิกา ๑ (เว้นภุมมัญญเทวดา)
เทวดาที่อยู่ในเทวภูมิเบื้องบน ๕
รูปพรหม ๑๖

- ๑๐. ก. ให้แสดงความแตกต่างกันระหว่างสุปาติเสสนิพพาน กับ อนุปาติเสสนิพพาน และจงจำแนกนิพพานทั้ง ๒ อย่างนี้โดยบุคคล ?**

ข. ให้แสดงความหมายใน ทิฏฐธัมมนิพพาน และสัมปรายิกนิพพาน

ตอบ ก. แสดงความแตกต่างกันระหว่างสุปาติเสสนิพพาน กับ อนุปาติเสสนิพพานดังต่อไปนี้
สุปาติเสสนิพพาน หมายความว่า นิพพานที่เป็นไปกับขั้น ๕ คือ วิบากและกัมมชรูปที่เหลือจากกิเลสทั้งหลาย ว่าโดยบุคคลได้แก่ นิพพานของพระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่
อนุปาติเสสนิพพาน หมายความว่า นิพพานที่ไม่มีขั้น ๕ คือ วิบากและกัมมชรูปเหลืออยู่

ว่าโดยบุคคลได้แก่ นิพพานของพระอรหันต์ที่ปรินิพพานแล้ว

ข. ทิฏฐธัมมนิพพาน หมายความว่า พระอรหันต์ทั้งหลายผู้ซึ่งเข้าไปรู้แจ้งพระนิพพานนั้น ยังมีชีวิตอยู่
ยังไม่ได้ปรินิพพาน

สัมปราคินิพพาน หมายความว่า พระอรหันต์ทั้งหลายเมื่อปรินิพพานแล้ว จึงเข้าถึงพระนิพพานนั้น

**ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**